

**Державне підприємство
"Конструкторське бюро "Південне" ім. М.К. Янгеля"
Науково - освітній центр**

**ЗБІРНИК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ
«ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

Дніпро – 2022

Бібліографічний опис

Збірник практичних занять з курсу «Основи педагогіки вищої школи».
Навчально-методичні матеріали// В.С. Зєвако,– Дніпро: ДП «КБ
«Південне», 2022р.

Анотація

У навчально-методичних матеріалах наведено питання для практичних занять та завдання щодо самостійної роботи з курсу «Основи педагогіки вищої школи». Цей матеріал застосовується при проведенні практичних занять та підготовці завдань для самостійного виконання аспірантами ДП «КБ «Південне» другого курсу навчання за спеціальністю 134 «Авіаційна та ракетно-комічна техніка».

При розробці навчально-методичних матеріалів було проаналізовано рівень питань які виникають між викладачем та слухачами під час засвоєння матеріалу занять.

Укладач:

Зєвако Василь Сергійович –начальник відділу 71, НОЦ, к.т.н , доцент.

Зміст

Вступ.....	4
1. Практичне заняття до Теми 1.....	5
2. Практичне заняття до Теми 2.....	6
3. Практичне заняття до Теми 3.....	7
4. Практичне заняття до Теми 4, перша лекція.....	8
5. Практичне заняття до Теми 4, друга лекція.....	9
6. Практичне заняття до Теми 5.....	10
7. Практичне заняття до Теми 6.....	11
8. Практичне заняття до Теми 7, перша лекція.....	12
9. Практичне заняття до Теми 7, друга лекція.....	13
10. Практичне заняття до Теми 8.....	14

Вступ

Практичні заняття (грец. **Prakticos** – Діяльний) – форма навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд слухачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує уміння і навички їх практичного застосування шляхом виконання відповідно поставлених питань. У структурі практичного заняття домінує самостійна робота слухачів.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Правильно організовані практичні заняття мають важливе виховне та практичне значення і орієнтовані на вирішення наступних завдань:

- поглиблення, закріплення і конкретизацію знань, отриманих на лекціях і в процесі самостійної роботи;
- формування практичних умінь і навичок, необхідних в майбутній професійній діяльності;
- розвитку умінь спостерігати та пояснювати явища, що вивчаються;
- розвитку самостійності тощо.

Практичне заняття до Темі 1

Тема: «Педагогіка вищої школи як наука»

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. Педагогіка, виникнення існування та її місце у сучасному суспільстві.
2. Що вивчає педагогіка. Предмет, мета та завдання педагогіки.
3. Аналіз Закону України Про вищу освіту.
4. Основні поняття на яких ґрунтується система вищої освіти в Україні.
5. Існування, реформи та шляхи модернізації вищої освіти України.
6. Педагогіка та її основні категорії та принципи.
7. Структура сучасної педагогіки. Елементи системи педагогічних наук.

Проведення тестування слухачів за темою:

Завдання для самостійної роботи:

1. Нормативно-правові документи в яких відображено зміст навчання.
2. Які проблеми вивчає педагогіка як наука?
3. Що слугує джерелом педагогіки вищої школи?
4. Проаналізувати зв'язки педагогіки вищої школи з іншими гуманітарними науками?
5. Охарактеризувати принципи, на яких ґрунтується сучасна освітня діяльність?
6. Зробити аналіз результатів проведеного тестування?

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. – К., 1998 .
2. Закон України Про вищу освіту //Голос України №148 (5898) 6 серпня 2014 р. Режим доступу 5.09.2014.
3. Кремень В.Г. Вища освіта і наука – преорітетні сфери розвитку суспільства у ХХІ столітті // Вища школа. – 2002. – № 4-5. – С.3-33.
4. Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня.
5. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник.– Одеса, 2002.
6. Рудницька О.П., Болгарський А.Г., Свистельнікова Т.Ю. Основи педагогічних досліджень.– К., 1998.
7. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Пос.– К., 2006.
8. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – К., 2006.

Практичне заняття до Темі №2.

Тема: «Розвиток університетської освіти в Україні та світі»

Метод: дискусія.

Питання для обговорення (перша частина):

1. Побудова системи вищої освіти в Україні.
 - рівні освіти;
 - ступені вищої освіти;
 - види документів про вищу освіту (наукові ступені) за відповідними ступенями.
2. Рівні акредитації ЗВО України.
3. Освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки фахівців.

Питання для обговорення (друга частина):

1. Суть Болонського процесу. Цикли навчання.
2. Держави - учасники Болонського процесу.
3. Суть Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS)
 - головні складові ECTS;
 - система оцінювання з навчальної дисципліни;
4. Розгляд прикладів формування Робочих програм.

Проведення тестування слухачів за темою по першій частині: «*Чи уважні ви?*»

Проведення тестування слухачів за темою по другій частині: «*Ваші здібності*»

Завдання для самостійної роботи:

1. Основні тенденції розвитку університетської освіти?
2. Фактори розвитку університетської освіти?
3. Моделі розвитку університетів в світі?
4. Аналіз розвитку університетської освіти?
5. Зробити аналіз результатів проведених тестувань за першою та другою частинами?

Література:

1. Вища о світа України і Болонський процес: Навч. пос./ За ред. В.Г.Кременя –Тернопіль: навчальна книга - Богдан, 2004.
2. Корсак К. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів. - К., 1997.
3. Ковальчук Л.О., Ковальчук О.Б. Система освіти зарубіжних країн: Навч. пос. – Львів, 2003.
4. Мещанінов О.П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: Монографія. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005.

Практичне заняття до Теми 3

Тема: «*Методика і методи педагогічного дослідження*».

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. Методи педагогічного дослідження.
 - суть методів вивчення педагогічного досвіду (спостереження, опитування, анкетування, педагогічного експерименту);
 - суть методів теоретичного дослідження (індуктивні та дедуктивні методи, методи роботи з літературою);
 - суть математичних і статистичних методів.
2. Послідовність у проведенні педагогічного дослідження.
 - вихідні положення (актуальність проблеми, об'єкт, предмет, мета, гіпотеза та завдання дослідження);
 - послідовність дослідження конкретної педагогічної проблеми.

Проведення тестування слухачів за темою: «*Наскільки ви ефективно виконуєте свою роботу*».

Завдання для самостійної роботи:

1. У чому полягає різниця між методами вивчення педагогічного досвіду?
2. Методи роботи з літературою, їх ефективність?
3. Галузь застосування математичних та статистичних методів?
4. У чому полягає алгоритм дослідження педагогічної проблеми?

Література:

1. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. для студ. гірн. спец. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс] / В.О. Салов ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2003. – 170 с.
2. Рудницька О.П., Болгарський А.Г., Свистельнікова Т.Ю. Основи педагогічних досліджень. – К:Експрес-об'ява, 1998–143с.
3. В.К.Сидоренко ,П.В.Дмитренко Основи наукових досліджень: Навч. посібник для вищих педагог. закладів освіти.-Київ.: Денікт, 2000- 259с.
4. Я.Скалкова и коллектив. Методология и методы педагогического исследования. Перевод с чешского. – М: Педагогика, 1989 –224с.

Практичне заняття до Темі 4 (Підрозділ 1)

Тема: «***Сутність процесу навчання у вищій школі***»

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. Основні поняття навчального процесу.
2. Компоненти що структурно утворюють процес навчання.
3. Основні функції процесу навчання.
4. Принципи сучасної дидактики.
5. Методи навчання та їх класифікація. Методи організації, методи стимулювання, методи контролю.
6. Сутність окремих форм організації навчання (навчальні заняття, практична підготовка, самостійна робота, контрольні заходи).

Проведення тестування слухачів за темою: «Тест на об'єктивність».

Завдання для самостійної роботи:

1. Суть та зміст основних функцій процесу навчання?
2. Принципи навчання що визначають його спрямованість, зміст, організаційні форми і методи?
3. Суть та спрямованість методів навчання?
4. Форми організації навчання, їх сутність та призначення. (навчальні заняття, практична підготовка, самостійна робота, контрольні заходи).
5. Зробити аналіз результатів проведеного тестування?

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. – К., 1998 .
2. Ортинський Л.В. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / Л.В. Ортинський - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.
3. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. для студ. гірн. спец. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс] / В.О. Салов ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2003. – 170 с.
4. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Пос.– К., 2006.
5. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – К., 2006.
6. <https://studfile.net> > preview Сутність процесу навчання у вищій школі.

Практичне заняття до Тем 4 (Підрозділ 2)

Тема: **«Професійне навчання на підприємстві»**

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. Сутність професійного навчання на виробництві (кого, для чого, хто і де)?
2. Форми професійного навчання (формальне та неформальне)?
3. Первинна професійна підготовка, сутність та види?
4. Види післядипломної освіти: перепідготовка, підвищення кваліфікації, спеціалізація, стажування)?
5. Педагогічний склад підприємства, формування, підтримка, мотивація?
6. Забезпечення навчального процесу на виробництві?
7. Планування навчальної роботи та фінансове забезпечення навчального процесу?

Проведення бесіди серед слухачів за темою: **«Знання аудиторії»**.

Завдання для самостійної роботи:

1. Для чого на виробництві організується професійне навчання?
2. Коли проводиться формальне, а коли неформальне навчання?
3. Де та як проводиться первинна професійна підготовка?
4. У чому сутність та особливості підвищення кваліфікації?
5. Вимоги до викладачів в умовах виробництва?
6. Участь підрозділів підприємства у формуванні річних планів на навчання?
7. Зробити аналіз результатів бесіди?

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 листопада 1997 року N 1260 "Про документи про освіту та вчені звання" (із змінами).
2. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти України від 26 березня 2001 року N 127/151, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 квітня 2001 року за N 315/5506.
3. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти України від 31 грудня 1998 року N 201/469 зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 1 березня 1999 року за N 124/3417.
4. Закон України "Про професійно-технічну освіту" .

Практичне заняття до Тем 5

Тема: «*Науково-методичне забезпечення навчального процесу*»

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. Зміст науково-методичного забезпечення навчального процесу?
2. Існуючі форми організації та види навчання?
3. Сутність та зміст поточного контролю та оцінки знань?
4. Зміст модульного контролю та критерії оцінювання?
5. Зміст підсумкового контролю та критерії оцінювання?
6. Як оцінюють курсовий проект за шкалою та критеріями?
7. Як оцінюють практику за шкалою та критеріями?
8. Атестація здобувачів та захист кваліфікаційної роботи?
9. Сутність складання комплексного кваліфікаційного екзамену?

Проведення тестування слухачів за темою: «Тест на самооцінку».

Завдання для самостійної роботи:

1. Що входить до складу науково-методичного забезпечення навчального процесу?
2. Види навчання та їх застосування у навчальному процесі?
3. Сутність та види контролю у навчальному процесі?
4. Провести аналіз існуючих шкал та критеріїв оцінки підсумків навчання?
5. Зробити аналіз результатів проведеного тестування?

Література:

1. Болонський процес у фактах і документах / упоряд.: Степко М. Ф. [та ін.]. — К. ; Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. — 66 с.
2. Впровадження ECTS в українських університетах : метод. матеріали. — Львів: Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2006. — 56 с.
3. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. для студ. гірн. спец. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс] / В.О. Салов ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2003. – 170 с.
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006.– 384 с.

Практичне заняття до Теми 6

Тема: «Психологічні та соціологічні аспекти викладання»

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. Пам'ять (короткочасна та довгострокова) та її функції у навчальному процесі.
2. Властивості зберігання інформації та їх використання під час занять.
3. Засоби мотивації слухачів під час лекції.
4. Як привернути увагу до матеріалу що викладається.
5. Раціональний розподіл часу при викладанні матеріалу лекції.

Проведення тестування слухачів за темою: «Здатність до саморозвитку»

Завдання для самостійної роботи:

1. Як скористатися властивостями пам'яті?
2. Як збільшити можливість до довгострокового зберігання пам'яті?
3. Якими прийомами можливо застосувати для мотивації слухачів?
4. У чому полягає причина стомлення слухача?
5. Як раціонально розподілити матеріал доповіді щоб слухачі не втрачали увагу?
6. Зробити аналіз результатів проведеного тестування?

Література:

1. Салов В.О. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. для студ. гірн. спец. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс] / В.О. Салов ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2003. – 170 с.
2. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 232 с.
3. Алексюк А. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання. - К., 1998.
4. . Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. - К., 2003.
5. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. - М., 1998.
6. Зарецкая Е.Н. Деловое общение: Учебник: В 2 т. - Т.1. - М., 2002.
7. <https://pidru4niki.com> > [psihologiya](#) > [pamyat](#)
8. <http://dspace.univd.edu.ua> > [bitstream](#) > [handle](#)

Практичне заняття до Темі 7 (Перша лекція)

Тема: «***Підготовка та техніка викладання матеріалу лекції***»

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. Види мовної комунікації.
2. Види немовної комунікації.
3. Від чого залежить результативність лекції.
4. Від яких аспектів залежить якість підготовки та викладання лекції.
5. Чому потрібно структурувати зміст лекції.

Завдання для самостійної роботи:

1. Наведіть приклади мовної комунікації?
2. Як впливає на викладання лекції немовна комунікація?
3. Наведіть приклади того як можна збільшити результативність лекції?
4. Від чого залежить якість підготовки до лекції?
5. Чи є обов'язковим дотримання структури лекції?

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методика викладання у вищій школі (мотивація навчальної діяльності): Матеріали методичного семінару «Мотиваційний підхід до організації навчального процесу у вищій школі» / [Н. Я. Кравчук, О. Є. Коваль]. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – 81 с.
2. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник/В. В Каплінський. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.
3. Пяткова Г.П. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі / Г.П. Пяткова, Н.М. Заячківська. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - 55 с.
4. <http://www.um.co.ua>

Практичне заняття до Тем 7 (Друга лекція)

Тема: **«Підготовка до виступу перед аудиторією»**

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. На що потрібно звернути увагу при підготовці доповіді.
2. Що вважається помилкою під час підготовки доповіді
3. Що таке презентація і для чого її створюють
4. Чим можна звернути увагу для кращого запам'ятовування результатів доповіді.
5. Що потрібно робити щоб давати правильні відповіді на запитання.

Проведення тестування слухачів за темою: «Впевненість у собі»

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть невелику доповідь з урахуванням її розподілу на етапи?
2. Що робити коли доповідь займає більші ніж відведено часу?
3. Що повинно змінитися у доповіді як що зміниться аудиторія?
4. Чи потрібно до презентації додавати матеріал з всієї доповіді?
5. Чи важливо мати «потрібний» вигляд під час доповіді?
6. Що робити коли у відповіді на запитання забули щось важливе?

Список джерел:

1. www.school13nv.ru
2. www.bizkiev.com
3. www.elitarium.ru
4. www.elitarium.ru
5. www.moluch.ru > information

Практичне заняття до Тем 8

Тема: «*Викладач закладу вищої освіти, специфіка роботи та напрями діяльності*»

Метод: дискусія

Питання для обговорення:

1. Посади педагогічних та науково-педагогічних працівників.
2. Права та обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників.
3. Функціональні обов'язки викладача вищої школи.
4. Специфіка педагогічної діяльності.
5. Основні напрями діяльності педагога ЗВО.
6. Компоненти професійної усталеності викладача.

Завдання для самостійної роботи:

1. У чому різниця між педагогічним і науково-педагогічним працівником?
2. У чому полягає суть функціональних обов'язків викладача?
3. Який компонентом праці викладача є найбільшим та визначальним за об'ємом?
4. Чому науково-дослідна робота є обов'язковим елементом у роботі викладача ЗВО?
5. Які категорії викладачів залежно від якості володіння майстерністю вам відомі?

Література:

1. 1 Положення про державний вищий навчальний заклад (р.4.)// Інформаційний збірник Міністерства освіти. – 1997. - №1.
2. Дьяченко М.Н., Кандыбович П.А. Психология высшей школы: Изд.2-е, перераб.и доп. – Минск: Изд-во БГУ, 1981. –383с.
3. Карнеги Д. Как завоевать друзей и как оказывать влияние на людей: Сочинения. – М.: Изд-во ЭКМСО-Пресс, 2001. –720с.
4. Кічук Н.В. Творча особистість вчителя: педагогічні засади формування. Навч. посіб. /Ізмаїл держ пед. інст.: МПП “Принт майстер”, 1999.
5. Коротов В.І., Гришин Є.О., Устенко О.А.. Педагогіка вищої школи. – К., 1990. –С.22-23.